Regio Noordoost Brabant
RES Regionale Energie Strategie

23 mei 2023

Aan : Raden van de RES Noordoost Brabant
Onderwerp : Voortgangsrapportage RES NOB

Hierbij ontvangt u ter kennisname de eerste voortgangsrapportage van de Regionale Energiestrategie (RES) Noordoost Brabant (NOB) "Samen Vaart Maken". De rapportage geeft op hoofdlijnen zicht op de status van de uitvoering van de RES, of bijsturing noodzakelijk is en wanneer een herijking van de RES nodig zal zijn. Deze voortgangsrapportage volgt op de vaststelling van de RES 1.0 in 2021.

Aanleiding
In 2021 hebben alle gemeenteraden, Provinciale Staten, de Algemeen Besturen van beide waterschappen en netbeheerder Enexis van Noordoost Brabant de Regionale Energie Strategie (RES) 1.0 vastgesteld. Hierin staat de ambitie van de regio om in 2030 1,6 TWh aan duurzame energie op land op te wekken als bijdrage aan de opgave in het Klimaatakkoord. Het nationale doel is om in 2030 ten minste 35TWh aan grootschalige duurzame elektriciteit op land op te wekken. Naast het opwekdoel van 1,6TWh heeft de regio ook ambities vastgesteld voor de opwek van duurzame warmte (3,0PJ) en energiebesparing (11% besparing in 2030 ten opzichte van 2017).

Verplichtingen NPRES
Het Nationaal Programma RES (NPRES) heeft met de 30 RES-regio's afgesproken dat er elke twee jaar een voortgangsrapportage wordt opgesteld (2023, 2025 etc.). Daarmee is de eerdere afspraak om de RES steeds tweejaarlijks te herijken (2.0, 3.0 etc.) komen te vervallen. Elke regio bepaalt nu zelf wanneer zij een herijking wil laten plaatsvinden. De eerste voortgangsrapportage dient uiterlijk 1 juli bij NPRES te worden ingediend. Doel van de voortgangsrapportage is het beantwoorden van de vraag of de regio op koers ligt om de RES-ambities 2030 voor opwek en besparing te realiseren.

Belangrijkste conclusies uit de voortgangsrapportage
Eén belangrijke conclusie is dat de ambitie van 1,6TWh duurzame opwek van energie onverminderd blijft staan. Alle gemeenten in de regio nemen zichtbaar initiatief en verantwoordelijkheid om deze ambitie in 2030 te halen. Er is gezamenlijk behoefte om in te blijven zetten op de uitvoering en deze bestuursperiode vooruit te kijken naar een andere samenwerkingsstructuur voor de opgave richting 2050. In 2023 en daarna ligt de aandacht op het continueren en waar mogelijk versnellen van de uitvoering. In de rapportage staan ook aanvullende acties voor 2023 genoteerd voor gemeenten, provincie, waterschappen, RES NOB-organisatie en netbeheerder Enexis. De rapportage sluit af met drie voorgestelde (door de colleges en dagelijks besturen te nemen) besluiten:

1) Vaststelling van de rapportage door de colleges en instemming met de rapportage door het Dagelijkse Bestuur van beide waterschappen en actief delen met de gemeenteraden, Provinciale Staten en de Algemeen Besturen Waterschappen;
2) Instemmen met een intensivering van de monitoring RES NOB naar tweemaal per jaar;
3) Starten met de voorbereiding van de herijking van de RES in het derde kwartaal van 2023 gericht op vaststelling door de gemeenteraden, Provinciale Staten en de Algemeen Besturen van beide waterschappen in 2024.

Toelichting voorgestelde besluiten:

Toelichting 1:
De verschillende ontwikkelingen met betrekking tot het realiseren van de RES 1.0 binnen gemeenten, de voorbereiding voor de opgave tot 2050 en de behoefte aan een andere samenwerking leiden tot de drie voorgestelde besluiten.

Toelichting 2:
Het in kaart brengen van de kwantitatieve én kwalitatieve vorderingen van de uitvoering helpt om op regionaal niveau de voortgang met elkaar beter te volgen en indien nodig bij te sturen. Daarom is het voorstel om tweemaal per jaar een monitor uit te brengen die meer bronnen gebruikt dan alleen de Klimaatmonitor. Deze wordt dan eens in de twee jaar gecombineerd met de verplichte voortgangsrapportage. De al lopende automatisering van de onderliggende geodata-systemen maakt dat dit niet voor extra werk zorgt.

4e monitor
De 4e monitor is geïntegreerd in de voortgangsrapportage. Sinds de start van de RES 1.0 is de gerealiseerde opwek toegenomen in de regio. Deze toename is geheel toe te wijzen aan de realisatie van zon (op dak en land). Ten opzichte van vorig jaar is een duidelijke toename van projecten in de zogenaamde 'pijplijn' waarneembaar (projecten die wel in voorbereiding, maar nog niet gerealiseerd zijn). De daadwerkelijk in het veld gerealiseerde opwek (zon of wind) is in de 4e monitor in cijfers ongewijzigd ten opzichte van de 3e monitor. Dit komt omdat de cijfers over 2022 nog niet beschikbaar zijn. In werkelijkheid is er wel sprake van een toename, zoals ook benoemd in de Raadsinformatiebrief van afgelopen maart.

Om de voortgang in de opwekopgave in de 30 RES-regio's te kunnen vergelijken, wordt sinds januari 2023 een landelijk, uniform begrippenkader gehanteerd (NPRES-begrippenkader). In dit kader worden de verschillende stadia in de voortgang en realisatiegraden van opwekprojecten eenduidig gedefinieerd. De 3e monitor is nog niet volgens dit kader opgesteld en de 4e monitor wel. Om beide monitors en daarmee de progressie in opwek vergelijkbaar te maken, hebben wij in de 4e monitor de voortgang in- en exclusief realisatiegraad weergegeven. In het eerste geval betekent dit dat een weging is toegepast van de kans dat een initiatief of project ook wordt gerealiseerd zoals die in het begrippenkader NPRES is opgenomen. Dit geeft een kwantitatief beeld van de voortgang. Om de voortgang ook kwalitatief te duiden, zijn in de 4e monitor ook de projecten meegenomen die gemeenten onderhanden hebben maar die buiten de (definitie van de) pijplijn vallen. Dit sluit aan op de wijze waarop wij de opwekambities per gemeente in de raadsinformatiebrief van maart 2023 in beeld hebben gebracht.

Voor wat betreft energiebesparing (elektriciteit en warmte) laat de 4e monitor een besparingspercentage van 7,4% ten opzichte van het gebruik in 2021 zien. Daarmee lijkt de besparingsdoelstelling van 11% in 2030 haalbaar.

Wanneer herijken?
De herijking van de RES is aan de orde als er aanvullingen of wijzigingen moeten worden gemaakt op het huidige RES 1.0 document. Een aanleiding kan onder andere aanpassing in de omvang van een zoekgebied of het toevoegen van nieuwe zoekgebieden zijn maar ook de aanpassing van strategische uitgangspunten (zoals de manier van samenwerken) maken een herijking nodig. Wij willen de samenwerkingsstrategie voor na 2030 op tijd bijstellen en zullen u volgend jaar daarvoor op aanreiken van de stuurgroep RES NOB een voorstel doen. Vaststelling van deze herijking (RES

2.0) is een bevoegdheid van de gemeenteraden, Provinciale Staten en de Algemeen Besturen (AB) van de waterschappen.

Contact
Heeft u vragen naar aanleiding van deze voortgangsrapportage, dan kunt u contact opnemen via info@resnob.nl.

Voor meer informatie zie ook
RES Noordoost Brabant | Energiewerkplaats Brabant

Bijlage
- Voortgangsrapportage RES NOB

Noordoost Brabant
RES Regionale Energie Strategie

Samen vaart maken

Voortgangsrapportage RES Noordoost Brabant

juni 2023

“We zijn goed op weg met onze RES en zetten samen zichtbare stappen vooruit. Dat laten we graag met deze rapportage zien, die we (zoals we dat in onze regio gewend zijn) in goede samenwerking in korte tijd hebben gemaakt. We zijn er nog niet maar met onze groeiende samenwerking ben ik ervan overtuigd dat we vaart blijven maken.”

Marieke Moorman,
voorzitter stuurgroep RES Noordoost Brabant

Inhoudsopgave

Inleiding 4

Conclusies 5

Opwek 6

Beleid en Participatie 8

Vergunningen, Warmte en Energiebesparing 9

Ligt Noordoost Brabant op koers voor het RES-bod 2030? 10

Tot slot 11

Inzetten op de uitvoering 12

Geïdentificeerde risico's 13

Acties tot 2030 14

Voorgestelde besluiten 15

Gerelateerde documenten 16

Bijlagen

Bijlage I: Samenvattend overzicht gemeenten 17

Bijlage II: 4e monitor RES NOB 21

Inleiding

Zicht houden op voortgang

Dit is de eerste voortgangsrapportage van de Regionale Energiestrategie (RES) Noordoost Brabant (NOB) na oplevering en vaststelling van de RES 1.0 in 2021.

Dit document geeft zicht op de volgende zaken: de status van de uitvoering, of bijsturing nodig is, wanneer de herijking van de RES (2.0) nodig zal zijn en hoe het verdere proces eruit ziet.

Iedere 2 jaar

Het Nationaal Programma RES (NPRES) heeft met de 30 energieregio's afgesproken dat iedere 2 jaar de voortgang van de RES regio wordt gerapporteerd in een voortgangsrapportage (2023, 2025 etc.). De rapportage komt in plaats van de tweejaarlijkse herijking van de RES. Elke RES regio bepaalt zelf óf en wanneer herijking van de RES 1.0 plaatsvindt. De voortgangsrapportage is een product van de RES NOB partners: de gemeenten, provincie, waterschappen en netbeheerder Enexis. De rapportage wordt in het tweede kwartaal van 2023 vastgesteld door de colleges van de 10 betrokken gemeenten en provincie. Uiterlijk 1 juli 2023 moet deze worden aangeboden aan NPRES. De rapportage wordt ter informatie voorgelegd aan de gemeenteraden en Provinciale Staten. Tot slot, de waterschappen bieden de rapportage ter kennisname aan de besturen aan. De rapportage wordt na vaststelling door colleges en dagelijks besturen ter informatie aangeboden aan de gemeenteraden, Provinciale Staten, waterschapsbesturen en de maatschappelijke partners uit de klankbordgroep.

Doel van de voortgangsrapportage

De voortgangsrapportage is een informerend document waarin het doel is om antwoord te geven op de vraag of de regio op koers ligt voor het RES-bod 2030 voor de opwek van duurzame energie. Dit RES-bod is de ambitie van 1,6 TWh duurzame opwek. Daarnaast wordt de voortgang van de warmte-transitie en energiebesparing in beeld gebracht. De voortgangsrapportage signaleert ook de risico's en de daarvoor te ondernemen acties.

Basis voor de voortgangsrapportage

De voortgangsrapportage richt zich op de kwalitatieve en kwantitatieve voortgang in de praktijk bij de gemeenten in de regio. De rapportage is gebaseerd op verschillende bronnen:

- Interviews met bij de RES NOB betrokken gemeenteambtenaren, voorzitter en vicevoorzitter van de stuurgroep en ambtelijke trekkers van de werkgroepen Energiebesparing en Warmte.
- Bijeenkomsten met bij de RES NOB betrokken gemeenteambtenaren, bestuurders, vertegenwoordigers van de netbeheerder, waterschappen en maatschappelijke partners/stakeholders.
- De 4e monitor RES NOB.

Diverse documenten gerelateerd aan de RES NOB (zie pagina 16).

Conclusies

Om te beoordelen of de regio op koers ligt is er gekeken naar verschillende onderwerpen, zoals doelbereik van de opwek, concretiseren van zoekgebieden, verankeren in omgevingsbeleid, participatie en lokaal eigendom, vergunningen, voortgang van de warmtetransitie en de energiebesparingsdoelen.

Inzicht in deze onderwerpen zorgt voor een breed perspectief op de haalbaarheid van het RES-bod (RES 1.0).

De onderwerpen sluiten aan bij zowel de uitvoeringsactiviteiten die van belang zijn om de doelen uit de RES 1.0 te realiseren als bij het begrippenkader van NPRES.

Doelen uit de RES 1.0

1,6 TWh duurzame opwek energie
11% energiebesparing
3,0 PJ opwek duurzame warmte

Opwek

Doelbereik voor 2030
In vergelijking met de RES 1.0 neemt de bestaande energieopwekking toe, worden er meer projecten ontwikkeld en maken projecten in de pijplijn vorderingen (zie kader en bijlage 2 4e monitor RES NOB). De 10 gemeenten in de regio bevinden zich in verschillende stadia van uitvoering. Gemeenten sturen in de uitvoering met name op het realiseren van het eigen deel van het RES-bod. Om het bod te realiseren ligt de nadruk op zon op land en zon op dak en waar mogelijk wind. De mogelijkheden voor wind zijn in sommige gemeenten beperkt door luchtvaartbeperkingen, door de impact op de omgeving, of door het ontbreken van maatschappelijk draagvlak.

Netcongestie en luchtvaartbeperkingen worden gezien als grootste uitdagingen voor het realiseren van het RES-bod. Richting 2030 zal er naar verwachting meer netwerkcapaciteit beschikbaar komen. Er wordt op dit moment door gezamenlijke partijen alles op alles gezet om de congestie op te lossen.Voor de luchtvaartbeperkingen is de provincie in samenwerking met de RES NOB en de RES MRE een lobbytraject richting het Rijk gestart. De inschatting is dat dit traject niet op korte termijn tot een positief resultaat zal leiden. Dit bemoeilijkt de realisatie van wind op land.

Toename van projecten in realisatie en in de pijplijn

Ten opzichte van de RES 1.0 is er een toename van de gerealiseerde opwek in de regio. Deze is geheel toe te wijzen aan de realisatie van zon (op dak en op land van 297 MW naar 386 MW (geïnstalleerd vermogen)). Dit is verspreid over alle gemeenten. Het gaat dan om grootschalige systemen (>15 kWp).

Ten opzichte van de derde monitor stijgt de opwek met ongeveer 12% (gerealiseerd vermogen en pijplijn). Deze stijging is echter nog niet terug te zien in de cijfers van de landelijke klimaatmonitor en zodoende nog niet zichtbaar in grafiek 3 van de 4e monitor RES NOB.

In de pijplijn bevinden zich voor wind op land twee grote projecten die samen een vermogen hebben van 25 MW: windpark Elzenburg de Geer en windpark Veghel Win(d)t. Een ander voorbeeld van een groot project in de pijplijn is de Duurzame Polder met een geraamd vermogen tussen 8,96 MW en maximaal 130 MW als de volledige ambitie gerealiseerd wordt. De toename in wind op land zal pas zichtbaar zijn op het moment dat de projecten gerealiseerd zijn en de vergunningsverlening is afgerond.

Concretiseren van zoekgebieden naar zoeklocaties
Gemeenten zijn bezig met het concretiseren van zoekgebieden voor de opwek van duurzame energie. Daarin wordt duidelijk dat er nog diverse stappen moeten worden gezet om tot zoeklocaties te komen. Gemeenten bevinden zich daarin in verschillende stadia die ook parallel aan elkaar kunnen lopen:

- Stadium waarin zoekgebieden nog moeten vastgesteld worden.
- Stadium van verkenning in de vorm van maatschappelijke tender(s) waarin wordt gezocht naar concrete zoekgebieden voor duurzame opwek via zon en wind.
- Stadium waarin zoekgebieden concreet zijn en de vertaling naar zoeklocaties plaatsvindt (bijv. via een lokale plan-MER).
- Stadium waarin zoekgebieden vertaald zijn naar concrete zoeklocaties en de uitvoering is gestart (bijv. vergunningen zijn verleend of wachten op uitspraak van Raad van State).

Voor opwek langs Rijkinfrastructuur is in sommige gemeente het OER-traject (Opwek Energie op Rijksgrond) of een aanvraag hiervoor gestart.
Het concretiseren van zoekgebieden, onderzoek naar nieuwe zoekgebieden en de aanvraag voor het OER-traject kunnen leiden tot aanpassingen in omvang van het zoekgebied en/of nieuwe zoekgebieden.

Beleid en Participatie

Verankering in het omgevingsbeleid
Gemeenten in de regio zijn op verschillende manieren bezig met het verankeren van zoekgebieden in hun omgevingsbeleid. Dit kan zijn in een omgevingsplan; in specifiek beleid voor voorkeursgebieden voor de opwek van zon en wind; in een afwegingskader 'zon op land'; in een visie buitengebied of in een duurzaamheidsplan. Tevens wordt duidelijk dat er nog stappen moeten worden gezet in het verankeren van omgevingsbeleid. Zo is in verschillende gemeenten de omgevingsvisie nog in ontwikkeling, waarin duurzame opwek een plek moet krijgen. In andere gevallen gaat het om een visie zon en/of wind, die nog moet worden vastgesteld.

Procesparticipatie
Binnen alle gemeenten wordt participatie gestimuleerd en in verschillende vormen opgepakt. Voorbeelden zijn het expliciet verantwoorden van participatie in tenders die worden uitgezet, participatie te laten uitvoeren door initiatiefnemers of het meenemen van participatie in ruimtelijk beleid van zonneparken.

Binnen de gemeenten zijn niet altijd specifieke participatiekaders opgesteld voor de opwek van duurzame energie. Per project wordt gekeken welke participatievorm passend is. Wel zijn er algemene kaders, kaders in ontwikkeling of wordt er aangegeven dat de verbijzondering van het beleid in relatie tot de energietransitie nog plaatsvindt. Ook als er geen specifieke kaders zijn, stimuleren gemeenten participatie actief.

Lokaal eigendom
In de regio worden verschillende activiteiten uitgevoerd om lokaal eigendom en financiële participatie te realiseren. Ook zijn er enkele gemeenten die de ambitie uitspreken om op de langere termijn meer dan 50% lokaal eigendom te realiseren. Voorbeelden van de invulling van lokaal eigendom zijn:

- gemeentelijk beleid (reeds aanwezig of in ontwikkeling);
- gesprekken en aangaan van samenwerking met energiecoöperaties;
- onderzoeken van de mogelijkheden voor lokaal eigendom;
- onderzoeken van de mogelijkheden voor een lokaal investeringsplatform.

Enkele (kleinere) gemeenten zijn zoekend naar hoe ze lokaal eigendom en financiële participatie passend bij hun gemeente kunnen vormgeven.

Vergunningen, Warmte en Energiebesparing

Vergunningen
De afspraak in het Klimaatakkoord is om vóór 1 januari 2025 alle vergunningen te hebben verleend voor projecten waarmee de opgave uit de RES wordt gerealiseerd. Er zijn gemeenten in de regio die aangeven dat het lukt om voor, of op 1-1-2025 alle benodigde vergunningen af te geven voor de duurzame opwek van energie. De mogelijkheid om te kunnen aansluiten op het elektriciteitsnet, is bij sommige gemeenten van invloed op het vergunningsverleningsproces. Andere gemeenten kunnen nog niet garanderen dat deze datum wordt gehaald. In sommige gevallen doorlopen gemeenten hun eigen tempo in het verlenen van vergunningen. Voor sommige gemeenten is het een bewuste keuze om de kwaliteit voorrang te geven boven snelheid. Zij nemen meer tijd voor het voeren van een omgevingsdialoog en het creëren van draagvlak. Vergunningverlening voor 01-01-2025 is voor hen niet heilig, mits dit de realisatie van de opwek voor 01-01-2030 niet in de weg staat.

Warmtetransitie
In de periode na de RES 1.0 is er een Regionale Structuurvisie Warmte (RSW) opgesteld waarin de doelstelling voor warmte is bepaald. Ook is er een regionale bronnenstrategie opgesteld. Er zijn weinig bovenregionale bronnen. De invulling van de opgave is zodoende vooral lokaal.
Op het online warmtebronnenregister zijn alle plannen van gemeenten uit de afzonderlijke Transitievisies Warmte (TVW) zichtbaar. Dit inzicht heeft geleid tot een verdere verdieping van de regionale opgave en aanscherping van de regionale bronnenstrategie. Deze heeft duidelijk in beeld gebracht hoe de warmtevraag zich tot 2030 gaat ontwikkelen, hoeveel woningen geïsoleerd moeten worden en hoeveel duurzame opwek van energie daarvoor nodig is. De uitkomsten van de verdieping zijn vervolgens weer input voor gemeenten om hun eigen strategie te verfijnen. Daarnaast lijken gemeenten in de regio elkaar meer op te zoeken om de warmteopgave te realiseren.

Energiebesparing
De regio maakt werk van de ambitie om minimaal 11% energiebesparing te realiseren conform het doel uit de RES 1.0. Zowel bij woningen als bedrijven is sprake van een daling in het energieverbruik. Dit is vooral een autonome daling, de laatste jaren versterkt door effecten van de coronapandemie en stijgingen van de energieprijzen. Het is een eerste beeld waarop geen specifieke duiding mogelijk is. De komende jaren wordt deze trend actief gevolgd in de monitoring. De RES NOB zet vooral in op het gezamenlijk organiseren van uitvoeringstrajecten voor energiebesparing zoals 'Brabant woont Slim' of de 'Energiehulp'. Deelname hieraan is op basis van vrijwilligheid (het zogenoemde 'cafetariamodel'). Tot slot loopt er onderzoek naar een gezamenlijk 'uitvoeringsplatform' om inwoners te ondersteunen bij hun verduurzaming. Daarnaast loopt ook onderzoek naar een betere integratie tussen energiebesparing en warmte omdat deze thema's onlosmakelijk met elkaar verbonden zijn.

Toelichting verbinding energiebesparing en warmte

Energiebesparende maatregelen leiden tot afname van de warmtevraag (bij gelijkblijvende binnentemperatuur). Maar elektrificatie van de warmtevoorziening door bijvoorbeeld een warmtepomp, veroorzaakt een stijging van de vraag naar elektriciteit. Het netto-energie-effect is echter positief.

Ligt Noordoost Brabant op koers voor het RES-bod 2030?

Het doel uit de RES 1.0 van 1,6 TWh duurzame energie opwek voor 2030, blijft onverminderd staan.

Gemeenten in de regio doorlopen hun eigen processen en bevinden zich in verschillende fasen van realisatie. Er zijn gemeenten die het proces voor het behalen van hun individuele ambitie al uitgelijnd hebben en volop in de realisatie zitten. Sommige gemeenten richten zich hierbij op 2030 en anderen kijken al verder dan 2030. Andere gemeenten zijn nog volop bezig met de organisatie van het proces. In dat geval is er meer behoefte om te leren van de kennis en kunde van gemeenten die al verder zijn.

Op dit moment is het nog te vroeg om te zeggen of de regio het bod van 1,6 TWh wel of niet gaat halen. Alle gemeenten nemen ieder voor zich, en met elkaar, zichtbaar initiatief in zowel de voorbereidende stappen (verankeren in omgevingsbeleid, participatie, concretiseren van zoekgebieden, etc.) als in de concrete uitvoering van de opwek van duurzame energie. In cijfers uitgedrukt is de stijging in opwek echter nog onvoldoende. Dit is niet vreemd want de voorbereiding (niet in cijfers zichtbaar) om tot daadwerkelijke uitvoering te komen is een belangrijk onderdeel van het traject. Er is een gezamenlijke behoefte om stevig in te blijven zetten op de uitvoering en om in deze bestuursperiode vooruit te kijken naar een andere samenwerkingsstructuur voor de opgave richting 2050.

Voor energiebesparing worden duidelijke stappen gezet. Voor de uitvoering van warmte kunnen er op dit moment nog geen concrete uitspraken worden gedaan over de voortgang. Om tot realisatie te komen wordt de samenhang tussen beiden thema's verder versterkt.

Kansen: continueren en versnellen

In de regio zijn verschillende kansen om de uitvoering voort te zetten en te versnellen. Mogelijkheden hiertoe zijn:

- De verkenning van een andere samenwerkingsstructuur voor de opgave richting 2050. Dit kan ondersteunend zijn voor de al lopende opgave tot 2030;
- De ontwikkeling van een strategische aanpak voor grootschalige energie opwek (>15 kWp) Zon op Dak;
- Samen slimmer worden door kennis, successen en geleerde lessen met elkaar te delen;
- De problematiek van netcongestie verzachten door het stimuleren van innovatie voor efficiënter gebruik van het net. Bijvoorbeeld door EnergyHubs, Cable Pooling, Smart Grids en Holonen;
- Het versterken van (informele) samenwerkingen tussen gemeenten onderling en het organiseren van extra capaciteit voor de uitvoering door bijvoorbeeld een regionale pool;
- Elkaar opzoeken in de uitvoering van de warmtetransitie;
- Energiebesparing in de gebouwde omgeving blijven stimuleren, met name bij bedrijven omdat daar nog veel onbenut potentieel ligt;
- Het als regio onderkennen van de onderlinge verschillen tussen gemeenten in fasen van realisatie, actief inspelen op de verschillende behoeftes, actiever monitoren van voortgang en elkaar helpen bij de uitvoering.

Tot slot

In 2023 blijft de RES-regio NOB inzetten op het versnellen van de uitvoering. De huidige kaders bieden in principe voldoende ruimte voor het realiseren van de doelen die vastgesteld zijn in de RES 1.0.

Daarbij is zichtbaar dat de samenwerking op energiebesparing en duurzame warmte nauwer wordt.

Daarnaast kan het scherper in het oog houden van de voortgang van individuele gemeenten helpen bij het beter acteren op ontwikkelingen. Dit sluit ook aan bij een landelijke trend en het kunnen voldoen aan de toenemende vraag van binnen en buiten de regio naar actuele data.

De status van de voortgang leidt tot de behoefte aan een andere samenwerkingsstructuur voor de periode na 2030. Daarnaast is de opwek-opgave tot 2030 nog klein vergeleken bij de opgave richting 2050. Beide punten vormen een overweging voor een herijking van de RES (2.0).

Het doorpakken op de ontwikkeling van de RES 2.0 is belangrijk om de energie in de huidige samenwerking vast te houden. We verwachten ook dat het een versnelling van de realisatie van de RES 1.0 mogelijk zal maken. Tot slot stelt het ons als energieregio in staat om tijdig voor te sorteren op de opgave tot 2050.

Een mogelijk instrument dat hierbij ingezet kan worden is een regionale plan-MER op strategisch niveau. Hierover neemt de stuurgroep voor de zomer nog een besluit.

Inzetten op de uitvoering

Geïdentificeerde risico's

De volgende risico's kunnen van grote invloed zijn op het realiseren van de vastgestelde doelen uit de RES 1.0 van de regio NOB. De regio heeft Rijk en provincie nodig om deze risico's te managen (zie ook 'Acties tot 2030').

Netcongestie
Aanhoudende netcongestie beperkt de uitvoering en leidt er toe dat er op dit moment niet met zekerheid kan worden gezegd of de regio het bod wel of niet gaat halen.

Luchtvaartbeperkingen
Vanwege radarbeperkingen en aanvliegroutes is in een groot deel van de regio windenergie niet mogelijk. De landelijk nagestreefde balans tussen wind en zon op land van 50%-50% is niet haalbaar. De huidige inschatting laat een verhouding zien van 29% wind en 71% zon voor de opgave tot 2030. De beperkingen hebben consequenties voor de netinfrastructuur en voor de duurzame elektriciteitsvoorziening in de winter (jaarrond-voorziening).

Duurzame Polder
Het niet of later realiseren van de Duurzame Polder betekent dat een substantieel deel van het totale RES-bod niet gerealiseerd kan worden voor 01-01-2030.

Vertraging in het besluitvormingsproces
Vertraging in dit proces kan er toe leiden dat de doelen uit de RES 1.0 niet tijdig wordt behaald. Voorbeelden van mogelijke oorzaken hiervan zijn: het ontbreken van draagvlak vanuit de samenleving of het niet meenemen van het onderwerp ecologie in de voorbereiding.

Uitvoeringskracht
Te kort aan menskracht, middelen en materiaal voor de uitvoering van de RES 1.0 bij gemeenten en bij de regio, kan er toe leiden dat de doelen uit de RES 1.0 niet tijdig worden behaald.

Tijdelijke stop vergunningverlening
De tijdelijke stop op vergunningverlening voor projecten die tot extra stikstofuitstoot leiden kan van invloed zijn op het tijdig realiseren van de doelen uit de RES 1.0. De provincie spant zich in om dit risico te minimaliseren.

Acties tot 2030

Naast de al lopende processen en activiteiten leiden de volgende acties tot het verstevigen van de uitvoering en het managen van de geïdentificeerde risico's.

Door gemeenten
- Verder concretiseren zoekgebieden
- Opstellen strategie Zon op Dak met hulp van RES NOB-organisatie en NPRES
- Waar nodig: zorgen voor voldoende capaciteit voor de uitvoering o.a. door de inzet van klimaatgelden

Door provincie
- Coördinatie informatie-uitwisseling tussen regionale, provinciale en landelijke opgaven
- Lobbyen voor vermindering belemmeringen vanwege vliegbewegingen, netcongestie, etc.
- Afstemmen vraag- en aanbod energie-infrastructuur op langere termijn (pMIEK)

Door waterschappen
- Werken aan de laatste stap van eigen energieneutraliteit bijvoorbeeld door toepassing van windenergie op eigen locaties
- Bijdragen aan doelbereik door onderzoek naar toepassingsmogelijkheden van energiewinning uit (afval)water zoals aquathermie

Door RES NOB-organisatie
- Doorgaan met de lopende activiteiten; vervult aanjagende rol met inzet op versnellen zorgvuldige uitvoering
- Ondersteunen tijdelijke werkgroep bij herijking RES (2.0) t.b.v. nieuwe samenwerkingsstructuur (incl. regionale pool) voor opgave richting 2050
- Communicatie, kennisdeling
- Intensiveren monitoring

Door netbeheerders
- Inzetten op tijdig realiseren netcapaciteit voor doelbereik 2030
- Doorkijken naar opgave richting 2050

Samenleving/klankbordgroep
- Ondersteuning door klankbordgroep bij herijking RES (2.0) t.b.v. nieuwe samenwerkingsstructuur voor opgave richting 2050
- Ondersteunen bij vinden draagvlak vanuit de samenleving om doelen RES 1.0 te halen, o.a. door invulling te geven aan toename van lokaal eigendom
- Ondersteunen bij vinden draagvlak voor opgave tot 2050
- Adviseren stuurgroep op besluiten, vanuit eigen achterbannen (maatschappelijk draagvlak)

Voorgestelde besluiten

De komende periode ligt de nadruk op de uitvoering van de doelen uit de RES 1.0 en voorbereiding voor de periode tot 2050. Op basis van de conclusies in deze rapportage worden er een drietal besluiten voorgesteld:

Voorgestelde besluit 1
Kennisnemen van de voortgangsrapportage en deze, na vaststelling door de colleges en de Dagelijkse Besturen van de waterschappen, actief te delen met de gemeenteraden, Provinciale Staten en de Algemene Besturen van de Waterschappen;

Voorgestelde besluit 2
Instemmen met een intensivering van de monitoring RES NOB naar tweemaal per jaar;

Voorgestelde besluit 3
Starten met de voorbereiding van de Herijking van de RES (2.0) in het derde kwartaal in 2023 gericht op vaststelling door gemeenteraden, Gedeputeerde Staten en de Algemene Besturen van de Waterschappen in 2024.

Toelichting op de voorgestelde besluiten

Toelichting 1
De verschillende ontwikkelingen met betrekking tot het realiseren van de RES 1.0 binnen gemeenten, de voorbereiding voor de opgave tot 2050 en de behoefte voor een andere samenwerking leiden tot de drie voorgestelde besluiten.

Toelichting 2
Het in kaart brengen van de kwantitatieve én kwalitatieve vorderingen van de uitvoering helpt om op regionaal niveau de voortgang met elkaar beter te volgen en indien nodig bij te sturen. Daarom is het voorstel om tweemaal per jaar een monitor uit te brengen die meer bronnen gebruikt dan alleen de Klimaatmonitor. Deze wordt dan eens in de twee jaar gecombineerd met de verplichte voortgangsrapportage. De al lopende automatisering van de onderliggende geodata-systemen maakt dat dit niet voor extra werk zorgt.

Gerelateerde documenten

RES 1.0

Rapport Generation Energy:
concretiseren potentiegebieden
RES Noordoost-Brabant

Rapport To70: Kansen Windenergie
RES Noordoost-Brabant

NPRES Begrippenkader

Raadsinformatiebrieven, maart 2023

3e monitor RES NOB

Raadsinformatiebrieven rapporten
Generation Energy en To70

Bijlage I
Samenvattend overzicht per gemeente

In deze bijlage staat een samenvattend overzicht* per gemeente. Het overzicht geeft inzicht in de status van de uitvoering per gemeente. In het kort;

- Het samenvattende overzicht is gebaseerd op interviews met betrokken gemeenteambtenaren bij de RES NOB. Zij spelen een grote rol in het realiseren van de uitvoering en vormen een belangrijke bron om zicht te krijgen op deze uitvoering;

- De verschillende kleuren zijn bedoeld om de differentiatie in uitvoering te duiden;

---

* De gegevens in deze voortgangsrapportage zijn een momentopname van het voorjaar 2023. Het kan zo zijn dat inmiddels verdere voortgang of ontwikkeling heeft plaatsgevonden.

Gemeente	Ambities	Verankeren omgevingsbeleid	Status streven naar 50% lokaal eigendom	Kaders participatie t.b.v. RES	Vergunningen tijdig afgeven	Zoekgebieden vertalen naar zoeklocaties
Bernheze	Focus op RES ambitie 2030	Zoekgebieden voor zon zijn omschreven in ruimtelijk beleid. Bredere verankering via omgevingsvisie moet nog plaatsvinden	Concrete invulling over wat lokaal eigendom inhoud vindt op dit moment plaats in samenwerking met de lokale energie-coöperatie	Beknopt omschreven in ruimtelijk beleid. Per locatie en/of project wordt gekeken wat nodig is	Ja, voldoende concrete initiatieven voor zon. Door de netcongestie is realisatie een uitdaging	Wind: geen zoekgebieden vastgesteld en luchtvaartbeperkingen. Zon: drie vergunningen voor zonneparken verleend, drie positieve principebesluiten voor zonneparken afgegeven en twee OER-trajecten A59 en A50
Boekel	Focus op RES ambitie 2030	In Duurzaamheids-beleid	Bekijken hoe 50% kan worden gestimuleerd	Geen richtlijnen. Per locatie/project wordt gekeken wat nodig is	1 aanvraag loopt, netcongestie is uitdaging	Zoekgebieden zijn opgenomen in het duurzaamheidsplan en in de RES. In combinatie met de ruimtelijke plannen in Boekel geeft dit voldoende mogelijk-heden voor initiatieven
Boxtel	Focus op zo snel mogelijk energieneutraal	Visie zon en wind vastgesteld	1 actieve energiecoöperatie, nog op zoek hoe verder te organise-ren en te borgen	Verbijzondering van participatie in relatie tot energietransitie moet nog plaatsvinden	Belangrijk dat omgevingsdialogen goed gevoerd worden. Netcon-gestie is van invloed hierop. Tot 2027 geen ruimte op net	Zon: eerste tender 50Ha locatie bekend en krijgt invulling; omgevingsdialogen gestart Wind: Boxtel noord zoekgebied in verkenning; nog geen besluit
's-Hertogenbosch	Focus op realisatie lokale RES-opgave en klimaatneutraal 2045	Ja, in visie energielandschap	Vastgelegd in visie energielandschap	Gemeentebreed participatiebeleid moet nog worden ontwikkeld worden	Ja, gaan we halen	Wind: plan-MER voor duurzame polder loopt Zon op land: uitvraag 50Ha Proces OER-traject

georganiseerd, aanwezig — in ontwikkeling, uitdaging, in verkenning/onderzoek — voorbeelden/specificatie benoemd door gemeente

Gemeente	Ambities	Verankeren omgevingsbeleid	Status streven naar 50% lokaal eigendom	Kaders participatie t.b.v. RES	Vergunningen tijdig afgeven	Zoekgebieden vertalen naar zoeklocaties
Land van Cuijk	Focus op RES ambitie 2030	In omgevingsbeleid, tegelijkertijd bezig met harmoniseren van zoekgebieden	In ontwikkeling opnemen in nieuw beleid. Voor fusie eigen invulling door gemeenten	In ontwikkeling	Voor fusie helft van de vergunningen afgegeven om doelstelling te behalen. Na harmonisatie beleid volgt rest. Netcongestie is uitdaging	Wind: bezig met harmoniseren van bestaande zoekgebieden. Plus waterschap wil 4 molens gaan plaatsen Zon op land: vergunningen voor zonneparken zijn verleend (voor helft) Zon op dak: door netcongestie geen stijging in pijplijn. Focus zon op land en wind OER-traject, samen met Gennep (A73-A77)
Maashorst	Focus op RES ambitie 2030. Kwaliteit voor snelheid. Doorkijk naar 2050	Beleid is gemaakt met voorkeursgebieden. Op dit moment vindt vertaling plaats naar de omgevingsvisie	Intensief contact met energiecoöperatie. In addendum opgenomen dat gestreefd wordt naar 50% lokaal eigendom. Participatie opgenomen in de tender	Vastgelegd en addendum op beleid geschreven. Participatie opgenomen in tender, ligt bij initiatiefnemer	Uitdaging, netcongestie is hierop van invloed. Planning uitbreiding Net 2029-2031	Zon op land: aanmelding OER traject A50 Zon op land: Maatschappelijke tender in voorbereiding; rond de zomer gereed Wind: door radarbeperking kleine kans voor opwek door wind
Meierijstad	Focus op lange termijn (2050) en grotere ambitie voornamelijk zon. Kwaliteit boven snelheid	Ja, in beleidskaders zon (deze wordt herijkt)	Kader lokaal eigendom. Plus onderzoek na oprichting lokaal investeringsplatform	Komt een nieuw beleidskader in 2023. Kader is een vernieuwing van het kader dat vanaf 2020 liep	Focus op realisatie binnen de gestelde RES periode, niet op vergunningverlening voor 2025 omdat aansluiting op het net niet mogelijk is	Wind: lokaal bedrijfsleven heeft traject met 4 molens gestart. Deze zijn allen vergund Zon: vanaf 2020 bezig met realisatie van de eerste 50Ha Zon op land: daarvan is nog +/- 17Ha in procedure. Vanaf 2024 gaat worden gestart met nieuwe uitvragen tot en met 2026 van in totaal +/- 130Ha

georganiseerd, aanwezig — in ontwikkeling, uitdaging, in verkenning/onderzoek — voorbeelden/specificatie benoemd door gemeente

Gemeente	Ambities	Verankeren omgevingsbeleid	Status streven naar 50% lokaal eigendom	Kaders partici-patie t.b.v. RES	Vergunningen tijdig afgeven	Zoekgebieden vertalen naar zoeklocaties
Oss	Focus op RES ambitie 2030	Ja; Visie Buitengebied	Financieel participatie beleid ontwikkeld; wordt binnenkort vastgesteld. Inzet op duur-zaamheidsfonds	Geen specifieke richtlijnen	Ja, plan-MER afronden dit jaar. 2024 vergunning verlenen. Rest vergund en in afwachting van uitspraak Raad van State (zie laatste kolom)	Zon: RZWI gerealiseerd. Zonnepark Munlaan ligt voor Raad van State Wind: windpark Elsenburg-de Geer, wachten op uitspraak Raad van State Wind: plan-MER voor duurzame polder gestart
St. Michielsgestel	Focus op RES ambitie 2030; zie bestuursakkoord 2022-2026	Visie zon en wind aanwezig. Zon vastgesteld, wind niet	Nog in ontwikke-ling; onderzoek gestart om lokaal eigendom te faciliteren Daarnaast ook diverse coöperaties zoals Platform duurzame coöperaties, HOT, Dommelstroom. Uitdaging is businesscase rondkrijgen	Verbijzondering van participatie in relatie tot energie-transitie moet nog plaatsvinden	Netcongestie van invloed hierop. Tot 2027 geen ruimte op het net	Zon: maatschappelijke tender uitgezet van 10Ha om zoekgebieden te concretiseren. Vervolgstap concretiseren naar zoeklocaties Wind: geen wind tot 2030 zie bestuursakkoord 2022-2026
Vught	Focus op RES ambitie 2030	Wordt verwerkt in omgevingsvisie	Onderzoek gestart om streven verder in te vullen/realiseren en één beleid te ontwikkelen. Streven naar 100% lokaal eigendom	Geen specifieke richtlijnen. Per project gekeken wat nodig is en uitgevoerd	Ja, verwachting is dat plan-MER begin 2024 af is. Dan starten vergunningsproce-dure	Plan-MER voor zon en wind in voorbe-reiding. Prioriteit grootschalig zon op dak (streven van 60% van beschikbaar dakoppervlak), vervolgens zon op land en wind op land. Uitkomst bepalen specifieke locaties zon en/of wind

georganiseerd, aanwezig — in ontwikkeling, uitdaging, in verkenning/onderzoek — voorbeelden/specificatie benoemd door gemeente

Bijlage II
4e monitor RES NOB

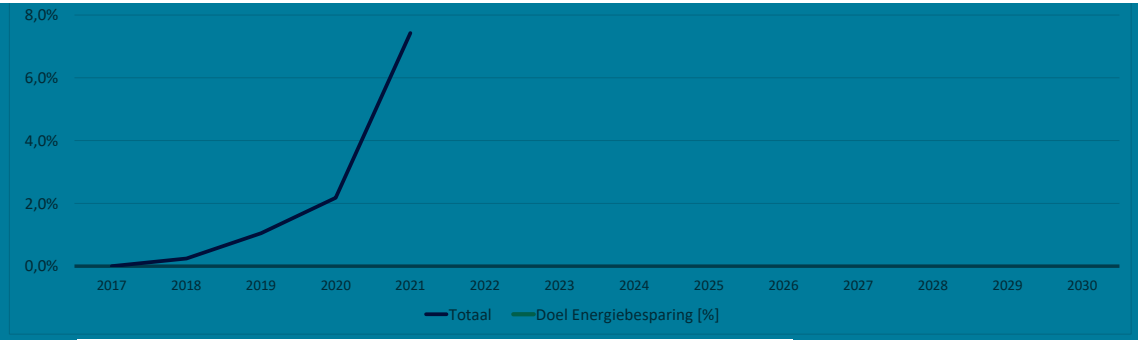

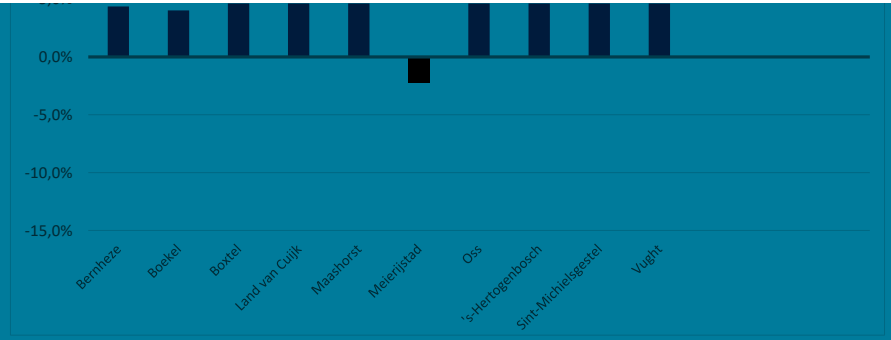

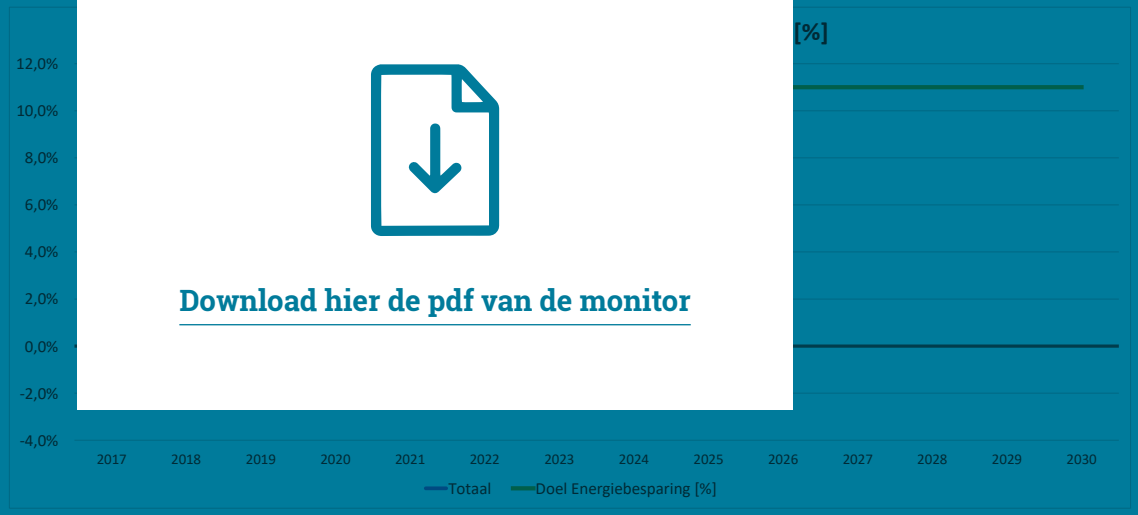

Download hier de pdf van de monitor

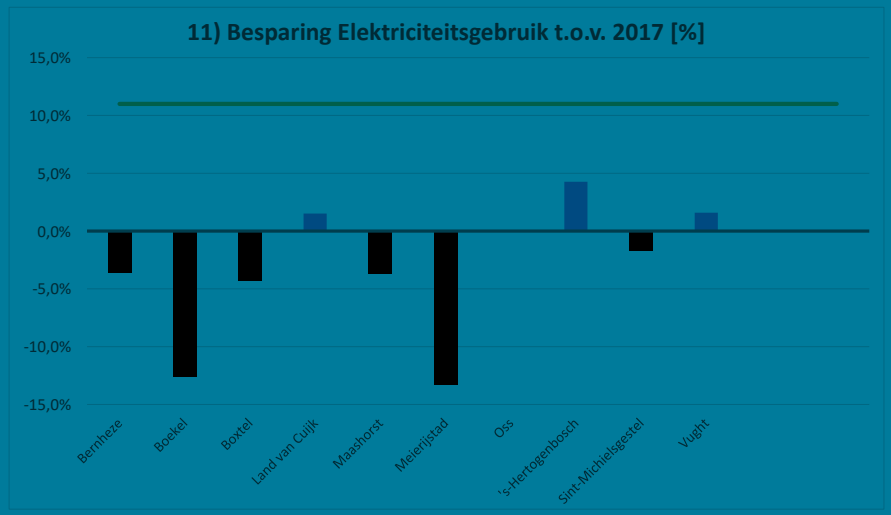

Toelichting
Grafiek 10 e
feitelijke ele
en per geme
op basis van
getrokken w

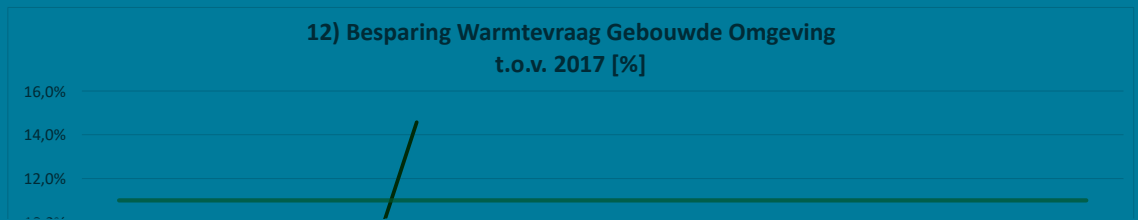

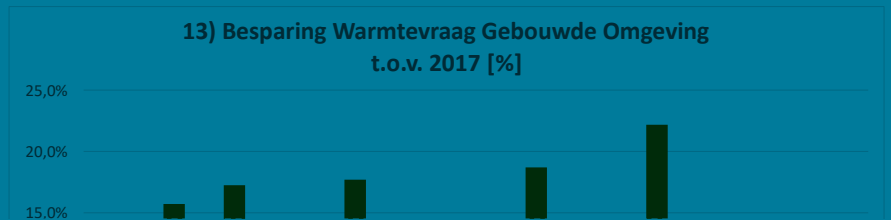

Toelichting
Grafiek 12 e
laten de feit
percentage
Mogelijke oo
gegevens en

Opgesteld door:
Royal HaskoningDHV in opdracht van
het programmabureau RES Noordoost Brabant

Advies door:
Pondera, werkgroep Monitoring RES NOB,
programmateam RES NOB

Eindredactie:
Bureau EMMA

Fotografie:
Patrick van den Hurk, Beeldbank EMMA

Dit document is tot stand gekomen in samenwerking met de 10 gemeenten in de regio: Bernheze, Boekel, Boxtel, Land van Cuijk, Maashorst, Meierijstad, Oss, Vught, 's-Hertogenbosch, St. Michielsgestel, de Provincie Noord-Brabant, Waterschappen Aa en Maas en Dommel. Daarnaast waren de volgende partijen in meer of mindere mate betrokken: Enexis, BMF, ZLTO, Rabobank, VNO-NCW, regionale woningbouwcorporaties en Platform Energiecoöporaties.

Contact:
Energiewerkplaatsbrabant.nl
info@resnob.nl

Noordoost Brabant
RES Regionale Energie Strategie